

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Яніцька Інна Анатоліївна МЕДІАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЯ УСПІШНОГО АДВОКАТА	171
Бітов Іван Андрійович ПОВНОВАЖЕННЯ СУДУ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ ПРИ ВІДКРИТТІ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	173
Кисельов Вадим Костянтинович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ЧАСТКОВОЇ ВЛАСНОСТІ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ	176
Колечко Дмитро Миколайович ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДИТИНИ.	179
Лукасевич Геннадій Олегович ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ НЕМАЙНОВОГО ХАРАКТЕРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	181
Мельниченко Анна Володимирівна ІНСТИТУТ ПРИВАТНОГО ВИКОНАННЯ ЯК СКЛADOVA РЕФОРМИ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ	184
Парфьонов Георгій Володимирович ДОКУМЕНТУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ ВИКОНАВЦЯМИ В ПРОЦЕСІ НАКЛАДЕННЯ ТИМЧАСОВИХ ОБМЕЖЕНЬ НА БОРЖНИКА	187
Поліщук Павло Анатолійович ПОРЯДОК ВСТАНОВЛЕННЯ ЮРИДИЧНОГО ФАКТУ РОДИННИХ ВІДНОСИН МІЖ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ	190
Русецька Оксана Олександрівна ДЕЯКІ ЗМІНИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ РІШЕНЬ	193
Сатановська Олена Валентинівна ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ. . .	195
Снітко Андрій Сергійович ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ЕСТОПЕЛЮ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА СУДОВА ПРАКТИКА.	198
Федорчук Юлія Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПИСУ НОТАРІУСА ТАКИМ, ЩО НЕ ПІДЛЯГАЄ ВИКОНАННЮ	201

СЕКЦІЯ 14. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Харитонова Олена Іванівна ПРАВО НА ЦИФРОВУ ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ОДНЕ З ОСНОВНИХ ЦИФРОВИХ ПРАВ	203
Ульянова Галина Олексіївна ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПРОЄКТУ ЗАКОНУ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ	207
Бааджы Наталія Пилитівна ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ СФЕРІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	210
Галупова Лариса Ігорівна ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ІМІДЖЕВИХ ПРАВ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ	213
Ennan Ruslan ARTIFICIAL INTELLIGENCE, INTELLECTUAL PROPERTY AND PATENT LAW: THE PROBLEMS OF THE LEGAL REGULATION	216

6. Спроба врегулювати питання права інтелектуальної власності на час війни призвела до проблем на фармринку. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/902496.html>

Ключові слова: інтелектуальна власність, фармацевтика, воєнний стан.

Key words: intellectual property, pharmaceuticals, martial law.

Галупова Лариса Ігорівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ІМІДЖЕВИХ ПРАВ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ

У цифрову епоху імідж особи стає ключовим елементом комунікації, самопрезентації та професійної реалізації. Він перетворюється на окремий об'єкт правовідносин, що набуває ознак нематеріального активу. Однак із розвитком соціальних мереж, генеративних технологій штучного інтелекту та візуального контенту імідж особи дедалі частіше зазнає посягань, зокрема через створення фейкових акаунтів, deepfake-матеріалів чи неправомірне використання зображення без згоди. Вищевказане актуалізує питання комплексного правового захисту іміджу в нових цифрових реаліях.

Наявна нормативна база в Україні лише частково охоплює специфіку цифрових ризиків для публічного образу особи. Відсутність системного законодавчого підходу, розмитість меж між приватною та публічною сферою, а також складність кваліфікації порушень, пов'язаних із цифровими технологіями, створюють виклики як для правозастосовної практики, так і для формування доктрини захисту іміджевих прав.

У сучасній науковій літературі імідж особи дедалі частіше розглядається не лише як соціокультурне явище, а як об'єкт правового захисту, що має ознаки нематеріального блага. Імідж (від англ. *image* – образ) охоплює сукупність візуальних, вербальних, поведінкових та комунікаційних характеристик, які формують сприйняття особи у соціумі. Почепцов Г. розглядає імідж як знаковий репрезентант, що відображає ключові характеристики особи. Він наголошує на інформативній природі іміджу, який передає певний набір ознак, пов'язаних з об'єктом. При цьому ці характеристики можуть бути як реально притаманні особі, так і штучно приписані їй творцями іміджу [1, с.278]. У правовій площині імідж співвідноситься з особистими немайновими правами, зокрема правом на ім'я, честь, гідність, ділову репутацію, право на зображення, а також правом на повагу до приватного життя. Ці права гарантовані, зокрема, статтями 3, 8, 28, 32 Консти-

туції України, статтями 268, 270 Цивільного кодексу України, а також статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

Правова природа цього поняття ґрунтується на основоположному праві кожної особи самостійно розпоряджатися певними особистими немайновими правами. З часом це право набуває економічного змісту і перетворюється на об'єкт цивільно-правових відносин [2, с.234]. Імідж набуває особливого значення для публічних осіб, де його спотворення або неправомірне використання може призвести до завданої шкоди репутації, професійному статусу або довіри суспільства. Сьогодні вітчизняне законодавство прямо не містить дефініції «іміджу», що створює правовий вакуум і потребує доктринального тлумачення.

У цифрову епоху межі такого явища як імідж суттєво трансформуються під впливом технологій. Використання алгоритмів штучного інтелекту та систем обробки візуального контенту створює можливості для маніпуляцій із зображенням, голосом, стилем поведінки особи – тобто її іміджем. Таке втручання може відбуватися без згоди носія іміджу, що порушує його особисті немайнові права.

З урахуванням вищевказаного важливого значення набувають положення Регламенту ЄС 2016/679 (GDPR), які передбачають право особи на контроль над своїми персональними даними, в тому числі зображенням (п. 1, 4, 26, 51), а також поняття «ідентифікація фізичної особи» та «аутентифікація фізичної особи» [3].

Таким чином, в умовах цифрової трансформації правове розуміння іміджу потребує оновлення. Імідж це самостійне нематеріальне благо, яке особа може захищати у незабороненому законом порядку, використовувати ефективні інструменти попередження та реагування на посягання. Йдеться не лише про захист індивідуального образу, але і про утвердження цифрової гідності особи у світі нових технологічних викликів.

Відповідно до Цивільного кодексу України, імідж особи може бути захищений у межах таких прав як право на повагу до честі, гідності, ділової репутації (ст. 297), право на зображення особи (ст. 307), право на приватне життя (ст. 32 Конституції України). При цьому імідж не є об'єктом авторського права згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права», оскільки не має ознак твору в розумінні статті 8 цього закону. Проте зображення, відео, фотографії, що формують або відображають імідж особи, можуть бути результатами творчої діяльності і, отже, бути захищеними як твори. Тут доречно зазначити, що формування іміджу може бути інтелектуальним, творчим процесом, проте охороняється будуть окремі його елементи а не він в цілому.

У порівнянні з об'єктами авторського права, імідж має низку відмінних рис:

Суб'єктивність походження – імідж виникає внаслідок суспільного сприйняття, тоді як об'єкт авторського права – це результат творчості, який може і не бути визнаний чи відомим суспільством.

Невідчужуваність – на відміну від авторського права (яке може бути передане), імідж особи є невідчужуваним від носія, але можуть бути відчужені окремі елементи, які формують імідж (наприклад, фото чи відео носія іміджу).

Строк правової охорони – авторське право має чітко визначений строк охорони (протягом життя автора та 70 років після його смерті), а імідж може охоронятись як моральна пам'ять про особу.

На нашу думку, імідж можна розглядати як комплексну категорію, що передбачає поєднання таких елементів, як цивільні особисті немайнові прав і права інтелектуальної власності. Саме такі окремі елементи, сьогодні, можуть бути захищені як складові концепції іміджу.

Натомість, у США, існує поняття «right of publicity», яке захищає комерційне використання іміджу, голосу, імені чи інших індивідуальних атрибутів. Його активно застосовують зірки для заборони несанкціонованого використання свого образу у рекламі або іграх [4].

Таким чином, правове регулювання іміджу особи в умовах цифровізації зазнає суттєвих викликів, пов'язаних із розмитістю кордонів приватного й публічного, масовим поширенням цифрового контенту, а також автоматизацією процесів його створення та обробки. Національна правова система не має комплексного підходу до правової охорони іміджу як окремого об'єкта. Його охорона здійснюється фрагментарно, переважно через норми цивільного законодавства та законодавства у сфері права інтелектуальної власності.

Особливої уваги сьогодні заслуговує питання щодо так званої синтетичної ідентичності (synthetic identity), коли штучно згенеровані обличчя або голоси імітують реальних людей, що створює підстави для порушення права на зображення, гідність, честь та приватне життя [5]. На нашу думку, подальші дослідження повинні зосередитися на аналізі правових наслідків застосування таких технологій, зокрема щодо порушення прав на використання образу та визначення автора штучно створеного зображення.

Як висновок, можемо зазначити, що сучасні технології та розвиток інформаційного суспільства впливають на розуміння іміджу як правової категорії, розширюючи його межі та надаючи йому нових змістовних характеристик. Імідж особи перестає бути лише сукупністю зовнішніх проявів чи соціального враження – він трансформується у цифровий актив, що може циркулювати в інформаційному просторі незалежно від волі самого індивіда. Тому, виникає потреба щодо впровадження ефективних механізмів виявлення, реагування та відшкодування шкоди внаслідок неправомірного використання образу особи в цифровому середовищі.

Список використаних джерел:

1. Почепцов Г. Імідж політичний. *Політична енциклопедія*. Київ : Парламентське видавництво, 2011. С. 278–279.
2. Ясечко С. В. Щодо питання іміджевих прав. *Проблеми цивільного права та процесу* : матеріали науково-практичної конференції, присвяченій світлій пам'яті Олександра Анатолійовича Пушкіна. Харків, 2018. С. 233–235.

3. Регламент Європейського парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text

4. Post R. C., Rothman J. E. The First Amendment and the Right(s) of Publicity. URL: <https://www.yalelawjournal.org/article/the-first-amendment-and-the-rights-of-publicity>

5. What is Synthetic Identity Fraud? URL: [https://risk.lexisnexis.com/insights-resources/article/synthetic-identity-fraud#:~:text=A%20synthetic%20identity%20is%20a,personally%20identifiable%20information%20\(PII\)](https://risk.lexisnexis.com/insights-resources/article/synthetic-identity-fraud#:~:text=A%20synthetic%20identity%20is%20a,personally%20identifiable%20information%20(PII)).

Ключові слова: імідж, іміджеві права, персональні дані, охорона іміджу, право на зображення, особисті немайнові права, права інтелектуальної власності.

Key words: image, image rights, personal data, image protection, image rights, personal non-property rights, intellectual property rights.

Ennan Ruslan

*National University «Odesa Law Academy»,
Associate Professor of the Department of Intellectual Property Law,
PhD in Law, Associate Professor*

ARTIFICIAL INTELLIGENCE, INTELLECTUAL PROPERTY AND PATENT LAW: THE PROBLEMS OF THE LEGAL REGULATION

Until recently, artificial intelligence (AI) technologies could only be mentioned in science fiction novels. Currently, this technology is an integral part of the modern world, being one of the key catalysts and driving forces of the digital economy. Of course, the role of artificial intelligence in modern society cannot be underestimated. Most scientists who conduct their research in this area agree that AI can surpass humans in many areas of activity in the next decade. Few people can be surprised by driverless cars or translation programs based on artificial intelligence technologies. Most areas of human activity, such as healthcare, education, transport and some industries, are already inextricably linked with AI technologies, significantly simplifying and making their use more accessible and effective. There is still no single definition of artificial intelligence. Some experts define it broadly as a computerized system that exhibits behavior that is generally considered to require intelligence, while others define AI as a system capable of making rational decisions on complex problems or taking appropriate actions to achieve its goals in real-world conditions. Undoubtedly, artificial intelligence technologies are closely and directly related to intellectual property law, as this is a branch of law that is designed to regulate relations in the field of innovation and digital technologies. Today, with the help of deep learning (DL), computers can create colossal arrays of content,